

МІФ ТА ФІЛОСОФІЯ ЯК ДУХОВНЕ ДЖЕРЕЛО

Лук'янчук Ю.В.,

*вихованка КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді»,
відділення філософії та суспільствознавства,
учениця 10-В класу Вишнівського ліцею «ІДЕАЛ», м. Вишневе, Україна
e-mail: lukianchuk694@gmail.com*

Смірнова Н.А.,

*вчитель історії і правознавства
Вишнівського ліцею «ІДЕАЛ», м. Вишневе, Україна
e-mail: nasmirnova@ukr.net*

Міф здавна викликав цікавість у свідомості людини, як первісної так і сучасної. Нехай в сьогоденні образне мислення відходить далеко не на перший план, та пережитки його будуть постійно турбувати людську свідомість.

Вивчення міфу цікаве насамперед тим, що саме тут можна прослідкувати поетапне формування людської свідомості як через міфічні образи так і через хід висловлювання думок давніх пращурів.

Беручись за етимологію слова міф, для подальшого аналізу цієї структури варто зазначити наступне – слово «міф» походить від грец. *Mýθος* – казка, переказ – оповідання про минуле, навколишній світ, яке описує події за участю богів, демонів і героїв та історії про походження світу, богів і людства.

Міфи характерні для первісних народів, що перебували або перебувають на стадії до раціонального, до філософського і до релігійного мислення [1, 156].

У буденній сучасній мові слово «міф» часто використовують для позначення популярного, хоча й помилкового твердження. Міф – у сучасному політичному лексиконі означає штучно створюване уявлення про реальні соціальні процеси, того чи іншого (часто політичного) діяча.

Достатньо цікавою і доволі незвичною є позиція Карла Густава Юнга стосовно міфу. Він стверджує, що міф — це форма колективної свідомості, міфологія виникає як родова свідомість, тобто людина у первісному світі існує як невід'ємна частина роду.

Людина не відрізняє себе від інших людей та від усього роду взагалі. Міф не є ілюзією або вигадкою, а є історичною необхідністю. Міфи створюються не тільки для пояснення навколишнього світу, а й для того, щоб встановити з цим світом контакт [3, 17]. Це не продукт необізнаності, а інший спосіб ставлення до світу. Свого роду спроба знайти реальні зв'язки з природою. Міф не має чітко визначеного сюжету, не розповідається як казка, він переживається як реальне буття.

Міф не має віри, оскільки природа є близькою і зрозумілою людині. Згодом міфічна свідомість стає суперечливою, бо виникає потреба поводитися інакше ніж того потребує природа, тобто крім родинних виникають інші стосунки, яких у природі до того не було: зародки мистецтва, політичної діяльності, перші правові норми.

Деякі способи класифікації в міфології розрізняють міф та легенду: міфом вважають оповідання про богів, виникнення світу тощо, легендою – історії про героїв-людей, основою яких є історичні події та постаті.

Також, важливо зазначити, що слово міф вживається в сучасних філософських і політичних текстах в значенні – «неправдиве пропагандистське твердження», наприклад, «міф про цивілізаторську роль білої раси» тощо. В такому контексті термін *міф* має виразний негативний відтінок. Також термін «міф» («міт») вживається для позначення хибного твердження, хибність якого можна довести [2, 11].

Розуміючи, що таке міф, можна детальніше заглибитись у його вивчення та осмислення, а головне ми можемо прослідкувати той славнозвісний перехід від міфу до логосу, з якого розпочинаються перші спроби не образно-міфічного світосприйняття, а філософського.

Міфологія як система, що йде своїм корінням до часів першої цивілізації і є її духовною основою, складається з двох рівнів: образного, що дістався їй від мистецтва, і більш глибокого – смислового, який у міру еволюції логічного мислення та розвитку тенденції раціоналізації ставав все більш важливим.

У певний час у певному місці, а таких місць було дуже багато, так як кожна цивілізація розпочинала із міфічного осмислення, тож ми не уточнюємо тут певної дати. Що ж стосується України, то на цих теренах перші філософи, хоч ця думка і не є дуже поширеною, з'являються в VII ст. до н.е. – творчий доробок Анахарсиса Скіфського, в міфології глибинний (смисловий) рівень прориває оболонку образів і виходить на поверхню, заявляючи про свою самоцінність. Філософія починається з усвідомленою заміни образів поняттями. Це можна розглядати, як точку переходу від міфології до філософії.

У процесі філософської раціоналізації міфу образи міфічних оповідей з особистих істот перетворюються на безособові категорії.

Передумовою становлення філософії служить введення абстрактних сутностей, а остаточно затверджується вона тоді, коли ці сутності починають розглядатися як поняття, що формуються в мозку людини і виступають в якості предмета мислення. Від вічних і незмінних понять бере початок філософія, і вони – гарант безсмертя людського духу.

З виникненням філософії розвиток духовної культури відбувається в явному вигляді, що полегшує її вивчення. Можна спостерігати, як у процесі критичного обговорення відбувається зміна одних уявлень іншими. Адже філософія має справу з тими ж вічними проблемами, що і міфологія, але розглядає їх по-своєму.

Філософська творчість передбачає особисті зусилля, а критична спрямованість мислення змушує піддавати сумніву як загальноприйняті, так і власні висновки.

В обговоренні фундаментальних проблем, що стоять перед людиною, та духовних пошуків, філософія тим самим вносить особистісну ноту і занепокоєння.

Приблизно 2500 років тому міфологічному періоду з його спокоєм і самоочевидністю прийшов кінець. Відразу в декількох точках «почалася

боротьба раціональності і раціонально перевіреного досвіду проти міфу і викликана етичним обуренням боротьба проти помилкових образів бога».

Підсумовуючи, можна зробити висновок, в результаті плину часу та життя, цілісність міфу була зруйнована, і він став елементом рефлексуючої свідомості. Нове втілення, звернене до світу, призвело до пошуку інших/нових відповідей.

Людина відкрила всередині себе духовне джерело, що підняло її над самою собою і світом. Спільним було зростаюче усвідомлення людиною себе як індивідуальності в межах цілого.

Список використаних джерел:

1. Афанасьев А. Н. Происхождение мифа / А. Н. Афанасьев. – Москва: Мысль, 2006. – 343 с.
2. Мартынов В. В. Этногенез славян. Слово и миф. / В. В. Мартынов. – Минск: Харвест, 2003. – 206 с.
3. Юнг К. Г. Душа і миф: шість архетипів. / К. Г. Юнг. – Київ: Державна бібліотека України для юнацтва, 2006. – 384 с.